

ДЕНИС ХАРЧУК
Науковий керівник:
к.е.н., ст. викл. І.О.Клімова
ЖДУ ім. Івана Франка

ДОСВІД УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ РЕГІОНУ В КРАЇНАХ З РОЗВИНЕНОЮ РИНКОВОЮ ЕКОНОМІКОЮ

В даний час в багатьох зарубіжних країнах спостерігається зростання децентралізації державного управління. Найбільш важливим елементом організації управління регіональним розвитком є відносини "центр-регіон". Між центральним урядом і регіонами виникають економічні відносини, які в найбільш концентрованому вигляді відбиваються в розподілі повноважень в економічній сфері між урядом і регіональною владою, в організації бюджетної системи, а також в державній регіональній економічній політиці. Так, ключовими принципами управління регіональним розвитком в Японії є обмеженість території та природних ресурсів, необхідність гармонізації природи та діяльності людей, вимога створення адекватних умов для існування і діяльності людей в різних частинах країни і комплексне використання національної території. Відмітна риса японського досвіду – посилення регіональної складової. Регіони отримали більшу самостійність, в тому числі і в плануванні конкретних програм розвитку [1].

Одна з особливостей сучасного світу полягає в тому, що великі відмінності між країнами в цілому, поєднуються зі значною схожістю між певними типами регіонів у різних країнах. Звідси і наявність багатьох спільних рис у підходах різних держав до своїх внутрішніх регіональних проблем. Такі країни, як США, Канада і Австралія дають багато прикладів вирішення регіональних проблем, які є актуальним і для нас. Це проблеми зміни територіального поділу праці та посилення міжрегіональної кооперації, зближення регіонів за рівнем соціально-економічного розвитку, реструктуризації старопромислових і аграрних регіонів, обмеження надмірного зростання великих міст і промислових агломерацій, освоєння периферійних регіонів з багатими природними ресурсами, регулювання міграції між містами та сільською місцевістю, модернізацію інфраструктурних систем, стабілізації соціально-економічного становища нечисленних народностей, оздоровлення екологічної ситуації в регіонах і багато інших.

Приклади розв'язання регіональних проблем у цих країнах дають корисні для нової практики знання. Багато середніх і навіть малих по території країни також мають цінний досвід вирішення регіональних проблем. Головне тут не масштаб країни, а її регіональне різноманіття і ступінь активності регіональної політики держави.

Наприклад, в Німеччині особливо цікавий досвід реструктуризації нових східних земель і їх економічної інтеграції з західними землями. В Італії повчальна політика подолання соціально-економічних контрастів між Північчю і Півднем. На особливу увагу заслуговують деконцентрація промислового виробництва, збереження рекреаційних територій і створення системи технополісів в Японії. Вирішення конфліктів між центром і національними автономіями в Іспанії, а також осушення та освоєння великих ділянок моря в Нідерландах, безсумнівно, являють собою дуже цікавий досвід вирішення регіональних проблем [2].

Перераховані вище, і багато інших країн мають цінний досвід територіального облаштування на рівні агломерацій, міст, сільських місцевостей, санації депресивних територій, "розсіювання" безробіття, раціонального використання земель, охорони навколишнього середовища. Стабільний розвиток регіонів і надійне функціонування систем "центр - регіони" в розвинених країнах багато в чому визначається чітким поділом предметів ведення між центральною, регіональною і муніципальною владою, налагодженою системою бюджетного федералізму, застосуванням різноманітних форм і інструментів державного регулювання.

Велике значення має вивчення практики послідовного коригування правових основ, інституціональних структур і економічних механізмів відповідно до тих змін відповідно до ситуації [2].

Одним з ключових моментів в управлінні регіонами зарубіжних країн є рішення питань розміщення виробництва і узгодження цих рішень з населенням регіону. Ефективність природоохоронних заходів в регіоні підтверджується статистичними даними про збільшення терміну життя населення, поліпшення природних умов існування.

Слід зазначити, що кожна країна, незалежно від адміністративно-територіального устрою, рівня розвитку і т.п., використовує методи та інструменти управління регіонами з метою

забезпечення їх ефективного розвитку, згладжування міжрегіональної диференціації, обумовленої об'єктивними і суб'єктивними причинами.

Особливістю сучасного етапу управління в нашій країні є недолік фінансових коштів, що вимагають розподілу, в той час як в розвинених країнах основним є питання оптимального асигнування цих коштів. Досвід багатьох розвинених країн і аналіз літературних джерел підтверджує необхідність та актуальність розробки регіональної економічної політики, спрямованої на сталий розвиток. При цьому можна виділити наступні принципові положення і методи проведення регіональної політики в розвинених країнах світу: регіональна політика є складовою частиною національної стратегії сталого соціально-економічного розвитку країни; наявність спеціальних регіональних програм з розвитку промисловості, транспорту, сфери послуг та інших сфер економіки, відсталих регіонів; розробка спеціальних економічних, організаційних і виробничих механізмів, які забезпечують сталий розвиток того чи іншого регіону. До числа обов'язкових вимог, які повинні бути реалізовані в умовах стійкої економіки регіону, слід віднести: збільшення чисельності населення; розвиток системи місцевого самоврядування; розвиток малого підприємництва; розвиток сфери послуг; підвищення професійного і загальноосвітнього рівня населення; розвиток національної культури; виключення міжнаціональних конфліктів [3].

Перехід на рівень сталого розвитку вимагатиме усунення таких негативних тенденцій і факторів в економіці регіону, як: низький рівень доходів значної частини населення; наявність безробітних; низькі обсяги випуску промислової та сільськогосподарської продукції та її низьку конкурентоспроможність; фінансову неспроможність багатьох підприємств; дотаційність суб'єктів.

Головними об'єктами регулювання в країнах з розвинутою ринковою економікою є механізми: прийняття конкретних інвестиційних рішень; вироблення пріоритетів капіталовкладень; переливу капіталу з менш ефективних в ефективніші і передові галузі. Найважливіша особливість капіталонакоплення в розвинених країнах полягає в тому, що прийняття і реалізація інвестиційних рішень здійснюється на позабюджетній (приватній) і поворотній основі, що пов'язано з суворою відповідальністю за ефективність їх реалізації та витрачання на всіх рівнях. Разом з тим, в цих країнах чітко виділяються три найважливіших рівні прийняття інвестиційних рішень, що безпосередньо пов'язано з існуванням трьох основних форм володіння капіталом або власників капітальних коштів: приватного капіталу; держави і державних підприємств центрального (федерального) рівня; місцевого (штатного, муніципального) рівня [4].

Вивчення зарубіжного досвіду відтворення основного капіталу дозволяє сформулювати загальні принципи регулювання інвестиційного процесу в країнах з розвинутою економікою: недоторканність капіталу і приватної власності (санкції тільки за рішенням суду і в рамках закону); суворота зворотності і платність банківських кредитно-позикових коштів і операцій; державні та приватні (страхові) гарантії капіталу і приватної власності; високий рівень розробленості інституційного права, що регулює створення і діяльність різних юридичних форм існування капіталу і приватної власності (акціонерних товариств або корпорацій; компаній з обмеженою відповідальністю; різних форм партнерств товариств; індивідуальних фірм; товарних і фондових бірж; форм власності на землю і нерухомість; договорів здачі в оренду, в лізинг, в заклад, іпотеку і т.д.) [5].

Таким чином, узагальнюючи все вище сказане, слід зазначити, що головне завдання вивчення світового досвіду регіонального розвитку полягає не тільки в тому, щоб краще розуміти суть тих чи інших регіональних проблем в тій чи іншій країні, а в оволодінні способами їх вирішення з метою використання в українських умовах.

Список використаної літератури

1. Гехаева П.Т., Булгакова Л.Н. Методика оценки экономического потенциала региона//Современные научные исследования. – 2008. – №3.
2. Зотов Б.Н. Расчетная оценка экономического потенциала региона: Сборник докладов на региональной научно-практической конференции «Актуальные проблемы управления социально-экономическими процессами в регионе». – Калуга. – 2000 г.
3. Иванов Ю. О показателях экономического благосостояния // Вопросы экономики. – 2007. – №2. – с.93-102.

4. Ибрагимова П.А. Оценка экономического потенциала региона // Региональный менеджмент. – 2006. – №9.
5. Коваленко Е., Зинчук Г., Кочеткова С. и др. Региональная экономика и управление. – СПб: Питер, 2008.